

acele paături din veacul de mijloc, una din acele cetăți feudale din care Baronii și Cavalerii înfruntau puterea absolută, absoluți ei înșiși în proprietățile lor.

În stâncă de care pomenirăm și care se înalță îngrozitoare la spatele zidurilor, este o mănăstură adâncă, un fel de peșteră, din care ese un izvor ce trece pe sub pământ, prin curtea mănăstirei, se aruncă din înălțime ca un șivoiu, și împreunându-se cu rîul Tismanei ce curge în vale, formează împreună o gârliță ce șerpuște între două șiruri de munți și se pierde în depărtare. Tot în aceeași stâncă, deasupra peșterii la o înălțime ca de 33 picioare, este o vizuină adâncă, chilie nemuritoare a sfântului *Nicodim*, care se afla Egumen al Tismanei. Călugării și locuitorii de prin prejur vorbesc multe despre minunile aceluși sfânt; și negreșit trebuie să fi făcut, de vreme ce putea să locuiească așa de sus, pe un părete de piatră fără să aibă aripi.

Un singur călugăr, un tânăr frate s'a deprins să se sue acolo. L'am văzut înșine agățându-se de pietre cu unghiile ca o pisică sălbatică, înfrând în chilie și scoțând cenușă din vatra sfântului. Ce-i'altii călugări, mai înțelepți și mai puțin iubitori de gloria cerească, se mărginesc a cinsti pe sfântul în biserică, unde își are coșciugul, căci trupul s'a făcut nevăzut într-o noapte, după ce o vedenie amenințătoare a îndatorat pe Egumen să taie degetul sfântului, ca să rămâe drept suvenir bisericii.

Aici se păstrează asemenea crucea de fer a sfântului, haina cu care a trecut prin foc și un patrahir de o stofă bogată, ce se zice a fi dăruit de Mateiu Corvin, regele Ungariei.

În această mănăstire se adună la 1820 vitejii panduri ai Mehedințului sub steagul lui Tudor Vladimirescu, a căruia întreprindere înaintă cu un pas libertatea politică, după cum se urmează pretutindenea, unde oamenii sint siliți a intra vremelnicește în independența naturală; supuindu-se pe urmă la legi, ei păstrează tot-d-a-una pomenirea libertății lor.

În vreme când ne îndeletniceam a vizita biserică și priveam toate amăruntelile, cu acel interes ce-l deșteaptă un monument istoric de care multă vreme ai auzit vorbind, văzurăm viind către noi un bătrân, de talie scurt, cu ochii cufundați în cap, dar vii și vorbitor. El ne spuse că este fiu al împăratului Americii; ne arătă câte-va decorații de hârtie, și ne întrebă ce face împăratul Neculai, de a răspuns la scrisorile ce i s'au adresat de dânsul, și de are de gând să declare război? Ii răspunserăm că toate merg bine, și împăratul se închină cu plecaciune, și-l rugăm să ne spue de când este fiu de împărat... «Din vremea lui Capudistria, ne răspunse: la moartea lui mă allam în biserică și toată Grecia s'a sculat să mă pue pe tron, dar n'am primit». — Acest nebun este unul din cei mai fericiți ce am văzut vreodată: el ține o corespondență ideală cu toți suveranii Europei, care au să pornească curând un război! obște pentru drepturile lor.

Indemnați de bunii părinți, plecărăm să vizităm un meloc al mănăstirei, zidit pe munte spre miază-noapte. Ia o înălțime deosebită. El este făcut de sfântul *Nicodim*, și atâta de mic, încât abia cinci său șase oameni pot încăpea într'insul. Părinții de acolo ne spuseră, că în susul acestei zidiri, la o depărtare ca

de trei ore, pe creștetul cel mai înalt al muntelui, este o altă biserică făcută de același sfânt, care slujea în aceeași zi la câteși trele biserici; întreprindere cam anevoe și pot zice peste puțină, pentru un om care nu ar fi sfânt. Cu toată rivna ce aveam a nu trece nimic cu vederea, dar astă dată vremea sa mai bine curagiul ne lipsi, și ne întoarserăm fărăși la mănăstire, unde ne odihnim puțin în foisorul ce dă asupra prăpastiei în fața drumului. Seara începuse a da obiectelor o culoare fantastică, și în fața noastră spre răsărit o lumină roșiatică vestește apropierea lunii. Peste puțin o văzurăm licurind ca o stea depărtată, ca o făclie care se aprinse în deasa întunecime a copacilor ce acopăr muntele. Apoi un glob rubinos se văzu legănându-se printre frunzele desfăcute de vânt, și înălțându-se puțin, aruncă o rază piezișă pe rămășițele unei zidiri ce se vedea pe coastă; apoi deodată arătându-se deasupra stejrarilor celor mai înalți ca pe un pedestal verdeață, lumină peștera sfântului, turnurile mănăstirii, potecile tainice și stâncile din față, în vreme ce o parte a pădurii, rămasă în umbră, făcea să se audă un vuet fioros, asemenea cu zbieretul depărtat al fiarelor sălbatice.

Am văzut de multe ori răsărit și apuind luna, dar niciodată așa privești nu mi-a făcut atâta impresie. Tăcerea acestei cetăți unde răsună odată zgomotul armelor, întinderea pustiuului, singurateca lună ce se înalță melancolică pe câmpiile cerului, mi se părea că înnoată în atmosferă ca un fanal aruncat pe nemărginirea oceanului; toate, umpleau inima de melancolie și deșteptau ideea unei vieți petrecute în singurătate în sânul naturii.

Pe la miezul nopții plecărăm de la Tismana fără a ne lua ziua bună de la părinți, care gustau în ceasul acela dulcele somnului, și îndreptărăm calea noastră spre Turnul lui Sever.

CUGETĂRI

În literatură, mijlocul cel mai bun ca să ai dreptate este să mori.

Victor Hugo

Las în urma mea două medici mari cari se numesc: moderațiune și îndestulare.

Hipocrat

Nu învinovăți nici odată natura: ea și-a făcut datoria către tine—fă-ți-o și tu către ea.

Millon

Omul nu este bun de cât atunci când visează.

Renan

Cine e sărac în dorințe e bogat în mulțumiri.

Charron

Cine a căutat pe Dumnezeu odată, îl găsește apoi pretutindeni.

Novelis

VIAȚA 'N GLUMĂ

UN SIMBOLIST

«O, ce scaiu! ce scaiu!» !..
Și prin energica repetare a acestor fraze, căreia Academia Română încă nu i-a admis noua accepțiune, d. Tiberiu Scriitorescu înțelegea să și exprime superlativ de marea sa plictiseală.

Dar, să ne grăbim să o spunem,

SINUCIDERILE DIN PARIS

— ROMAN SENAȚIONAL —

— Urmare —

Se duse apoi, încet încet, să inspecteze balconul ce punea în legătură odaia de culcare a nevastei lui cu sera.

Transparenții erau lăsați spre a împiedica lumina, ciripitul păsărilor, aerul, de a pătrunde în cuibul ducesei, care începea să doarmă când aurora se deștepta.

Ii trebui câte-va secunde ca să facă, în scândori, o găurică cu un burghiū acolo unde canaturile ușei se apropie, spre a împiedica, cu ajutorul unui șurup, ca să fie deschise de dinaintre dacă ar fi încercat cineva să o facă. Apoi deschise imediat balconul și eși.

De la unu la trei, fu un întreg du-te-vino de comisionari ce aduceau ducesei, în numele contelui d'Aloux, minunate vase de Japonia, pline cu flori rare, pe cari sezonul, cerul și clima Parisului le făceau și mai rare.

Ducele fu văzut apoi la ministerul afacerilor streine, unde se duse să comunice ministrului nu știu ce notă verbală a guvernului său. Fu văzut apoi la club, unde priozii și jucă vesel.

Iși luă adio de la Morella pe la zece.

La unsprezece se reîntoarse la ambasadă, pe ușa secretă a grădinei și pe scărița răsucită ce urca la terasa serei, apoi, prin balconul buduarului Vitalianeii, intră în odaia lui.

Dar înainte de a se închide acolo, vru să și arunce ochii în odaia nevastei lui.

Abia se retrăsese ducele când Vitaliana sosi.

Ea rămase încântată — atât de bine o înțelesese — atât de inteligenta camerieră.

Odaia ei părea un buchet de flori luminat de lună.

Patul părea o lebedă adormită, cu spul ascuns în aripi.

Vitaliana fu foarte mulțumită.

Dar nu avea timp să și exprime admirația și aprobarea ei.

Făcu să fie desbrăcată cât mai repede și și trimise servitoarea să se culce.

— Doamna ducesă se culcă de acum?

— Da.

— Doamna ducesă nu mai are nevoie de nimic?

— De nimic.

Maria se înclină și eși.

Ascultă un moment la ușe, surise, trecu la camera ducelui pe care o găsi înnoiată... și se duse să se culce.

CAP. XIX

Fiat lux!

Ducesa se lăsă să cadă pe o sofa. Putea spune despre iubire aceea ce Ovidiu spuse despre inspirație: un Dumnezeu e în noi; la suflul lui ardem — *est Deus in nobis, flavente calescimus illo!*

La acest gând al paroxismului, ea avu ca o sgduitură și sări în picioare.

Adrian intră.

Ușa balconului ei, pe unde trecuse ducele, fusese lăsată deschisă de stăpânul casei.

Intr-o săritură, Vitaliana se repezi la ușa odăii ei și o închise.

Peste un sfert de oră, s'ar fi putut vedea în întuneric o fantomă cu ochii de tigru, înaintând încet, reținându-și respirația, căutând să amortească zgomotul pașilor.

Când ducele—era el—fu la ușa odăii nevastei lui, se ridică și puse zăvorul din afară.

Cu aceeași precauțiune trecu în seră. Se apropie de balconul camerei aceleia fatale, scoase o mică lanternă oarbă— a cărei lumină o proiectă pe gaura ce făcuse dimineața— și băgă un șurup pe care îl strânse cât putu. Se întoarse apoi la ușa odăii.

Avea în mână un pistol și în buzunarul pantalonului un lung pumnal.

Ușa fusese închisă cu cheia repede de Vitaliana. El nu putea vedea nimic pe gaura broaștei, dar auzea totul.

Iși lipi deci urechia de gaura aceea.

Doamne! Ce poate să fie moartea, a doua zi după noaptea aceea în care Romeo întârzie până la cântecul ciocărliei în odaia Julietei! Viața mai are oare mistere, raze, poeme, după ce Julieta a revelat armonia danțului astrelor?

Ducele știa că odaia aceea nupțială a amorului era un mormânt... și cu toate acestea își invidia victimele!

Câtă vreme damnatul acela rămase acolo, la ușa aceluși paradis?

Eși din nou iarăși pe ușa secretă pe care intrase la unsprezece; apoi, la trei dimineața, reîntră pe ușa cea mare externă a palatului.

Se duse drept la odaia lui, refuzând serviciul servitorilor lui.

Ducele se reîntoarse la ușa odăii nevastei lui.

Peste puțin timp, toți dormeau în casă—afară de el și, poate, Adrian. Nu, Vitaliana veghea și ea.

Nu auziți oare cuvintele acele întrerupte, suspinele acele cari, ca niște albi serafimi, sburau către Dumnezeu; răsufările acele parfumate, ca un imn al dragostei?

Dacă ar fi putut fi văzut, ar fi îngrozit...

Ce? asasinul râde?

Masca acea de carnivora se crispează.

Aude un mic strigăt; aude un zgomot; o mână care răsucește cheia în broasca ușei, închisă cu zăvorul pe dinafară. Aude că cineva se duce la balcon, bătut și el în cue. Ușa și balconul sunt șgduite.

Un glas... Vino, Adrian, vino! Încă, încă, vino, Adrian... mi-e somn, vino... încă, încă, încă!

Și unghiile ducelui pătrund până în carne în pieptul lui agitat!

Apoi tăcere!

Nu, nu... un sărut răsunător... Tăcere!

Tăcere ca în mormânt!

Zorile se ivesc.

Ducele se duce să scoată șurupul din ușa balconului, trage zăvorul de la ușa odăii, și se duce să se așeze, cu pistolul în mână, la ușa odăii lui, după ce a deranjat patul ca și când ar fi dormit într'insul.

Orele treceau.

Nouă! zece!

Sună clopotelul.

I se servește o ceașcă de șocolată. Valetul privește pe stăpân cu un aer curios.

Ducele se uită în oglindă și se dă înapoi înspăimântat!

O parte din părul capului îi albi-se... Mușchii obrazului i se crispseseră.

Ora unsprezece sună. Apoi amiaza.

Un surâs îi destinsese trăsăturile feței. Se duse la birou și începu a depeși.

Maria intră.

Erau orele două.

— Domnule duce, doamna n'a sunat până acum. Nici o dată n'a stat în pal până la ora asta.

— Intră în odaie.

— Ușa e închisă pe dinăuntru.

— Bate.

— Am bătut. Doamna n'a răspuns.

— Du-te de bate iar, mai tare, și mai tare.

— Mi-e frică de vre-o nenorocire.

— Ți-e frică totdeauna. A ador mit târziu, citind vre-un roman... și doarme și acum. Asta e totul.

La ora trei, ducele el înauși se a-larmează și forțează ușa odăii nevastei lui.

Ușa cedează.

El intră: intră cel dântăi, deschide ușa de la balcon și se dă înapoi—dând un strigăt care făcu pe servitorii să alege.

Maria reînchise ușa.

Servitoarea are mai multă pudoare de cât bărbatul!

Vitaliana și Adrian erau morți, gură în gură, unul în brațele altuia...

Peste câte-va zile se vorbea în sa-loanele Parisului. Unul zicea:

— Adrian și Vitaliana se sinuciseseră!

S f a r s i t